

AN-18

۸۷/۱/۱...۵۲

۸۷/۹/۲۳

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده کشاورزی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته اقتصاد کشاورزی

بررسی و ارزیابی نقش بیمه در مدیریت مراتع استان کردستان

نگارش:
سوما پرووا

استاد راهنمای:
دکتر صادق خلیلیان

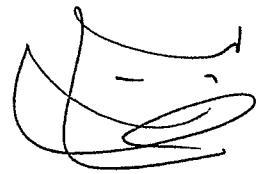
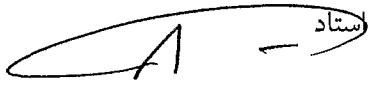
استاد مشاور:
دکتر حامد قادرزاده

زمستان ۸۶

۹۸۰۸۰۴

تأیید اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیأت داوران نسخه‌ی نهائی پایان نامه خانم سوما پرووا تحت عنوان: بررسی فناوری ارزیابی نقش بینه در مدیریت مراتع استان کردستان را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می‌کنند.

اعضای هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه‌ی علمی	امضاء
۱- استاد راهنمای	صادق خلیلیان	دانشیار	
۲- استاد مشاور	حامد قادرزاده	استادیار	
۳- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی	امیرحسین چیندری	استادیار	
۴- استاد ناظر	امجد احمدیان	استاد	
۲- سید ابوالقاسم مرتضوی		استادیار	

بسمه تعالیٰ

آیین نامه چاپ پایان نامه های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی-پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱ در صورت اقدام به چاپ پایان نامه می خود، مراتب را قبلًا به طور کتبی به دفتر نشر آثار علمی دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲ در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:

”کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد نگارنده در رشته اقتصاد کشاورزی است که در زمستان سال ۸۶ در دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر صادق خلیلیان و مشاوره جناب آقای دکتر حامد قادرزاده از آن دفاع شده است.”

ماده ۳ به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به دفتر نشر آثار علمی دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴ در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأديه کند.

ماده ۵ دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طرق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند، به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶ اینجانب سوما پروا دانشجوی رشته اقتصاد کشاورزی مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی سوما پروا

تاریخ و امضاء: ۱۳۸۶/۱۲/۲۰

دستورالعمل حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی
دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاستهای پژوهشی دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیات علمی، دانشجویان، دانش آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عنوانین پایان نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد ذیل را رعایت نمایند:

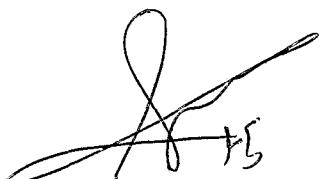
ماده ۱- حقوق مادی و معنوی پایان نامه‌ها / رساله‌های مصوب دانشگاه متعلق به دانشگاه است و هرگونه بهره برداری از آن باید با ذکر نام دانشگاه و رعایت آئین نامه‌ها و دستورالعمل‌های مصوب دانشگاه باشد.

ماده ۲- انتشار مقاله مستخرج از پایان نامه / رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجتمع علمی می‌باید به نام دانشگاه بوده و استاد راهنما نویسنده مسئول مقاله باشند. تبصره: در مقالاتی که پس از دانش آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان نامه / رساله منتشر می‌شود نیز نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب حاصل از نتایج پایان نامه / رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با مجوز کتبی صادره از حوزه پژوهشی دانشگاه و براساس آئین نامه‌های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان نامه / رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باشد باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح حوزه پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این دستورالعمل در ۵ ماده و یک تبصره ۱۳۸۴/۴/۲۵ در شورای پژوهشی دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب لازم الاجرا است و هرگونه تخلف از مقاد این دستورالعمل از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری خواهد بود. ۱۳۸۴/۶/۱۳

تقدیم به:

"یگانه هستی، که هر چه دارم از رحمت اوست"

آن دو اسوه مهر، صبر وایثار

آن دو معلم زندگی ام

"پدر و مادر عزیزم"

و

آن سطر برجسته زندگی ام

آن یارویا ورم

"سینا همسرم"

و

آن دو مهربان

آن دو بزرگوار

"پدر و مادر همسرم"

و

آن تک نهال سرسبزی و خرمی زندگی ام

"برادرم ساسان"

و

آن دو دیگر خواهر و برادرم

"مونا و نیما"

که همه خوبی و لطف اند.

تشکر و قدردانی:

اکنون که در سایه لطف الهی کار تحقیق و نگارش پایان نامه حقیر به پایان رسیده است، بر خود لازم می دانم از اساتید و بزرگوارانی که مرا در این امر بسیار یاری فرمودند؛ تشکر کنم.

با قدردانی و تشکر از:

محبّت های فراوان جناب آقای دکتر صادق خلیلیان که راهنمایی پایان نامه را برعهده داشتند و در مدت تحصیل و اجرای پایان نامه از کمک ها و راهنمایی های ایشان بهره مند بودم.

جناب آقای دکتر حامد قادرزاده استاد مشاور پایان نامه که باراهنمایی های ارزشمند خود چه در تحصیل علم و دانش و چه در زندگی همواره من را یاری و مساعدت فرمودند.

جناب آقایان دکتر سید ابوالقاسم مرتضوی و دکتر مجید احمدیان، اساتید ناظر پایان نامه که در مدت تحصیل و اجرای پایان نامه با راهنمایی های بی دریغشان مرا یاری فرمودند.

جناب آقای دکتر امیر حسین چیدزی که در طول مدت تحصیل و اجرای پایان نامه مرا بازی و راهنمایی فرمودند.

جناب آقای مهندس محمد حسن وکیل پور کارشناس محترم گروه اقتصاد کشاورزی که همواره مرهون لطف و راهنمایی های ایشان بودم و ایشان از هیچ کمکی دریغ نورزیدند.

جناب آقای مهندس پرویز رضایی مدیر محترم گروه بیمه محصولات کشاورزی بانک کشاورزی استان کردستان که در طول تحصیل و اجرای پایان نامه مشوق و پشتیبانم بوده و از راهنمایی ها و کمک های ایشان بهره مند بودم.

در پایان از تمامی دوستانی که از بذل توجه و عنایات آنها بهره برده و در اینجا نامی از آنها برده نشد، پوزش خواسته و از آنها تشکر و قدردانی می نمایم.

چکیده:

مطالعه حاضر به بررسی و ارزیابی نقش بیمه در مدیریت مراتع استان کردستان، با توجه به اهمیت این بخش در اقتصاد منطقه می‌پردازد. برای انجام تحقیق از هر دو نوع داده‌های اولیه و ثانویه استفاده گردیده است. داده‌های مقطعی از طریق مصاحبه و تکمیل پرسشنامه جمع آوری شد، و با استفاده از روش لاجیت تحلیل و ارزیابی اقتصادی داده‌های زمانی به روش‌های مختلف اقتصاد مهندسی از قبیل روش ارزش خالص کنونی، تحلیل نسبت-منفعت به هزینه و نرخ بازده داخلی، تحلیل گردیده است. داده‌های مقطعی مربوط به سال زراعی ۱۳۸۵-۸۶ بوده است و داده‌های زمانی شامل یک دوره ۷ ساله ۱۳۷۹-۸۰ الی ۱۳۸۵-۸۶ می‌باشند. تعداد کل واحدهایی که طرح بیمه را پذیرفته اند مورد بررسی قرار گرفته است.

نتایج بدست آمده نشان میدهد که: ۱- بیمه می‌تواند روند تخریب مراتع را کنترل کند. ۲- تعداد اعضای تعاوینهایی که بیمه مرتع داری را پذیرفته اند بطور معنی داری بیشتر از گروهی است که بیمه را پذیرفته اند. ۳- بیمه مراتع بر درآمد اثر مثبت داشته است. ۴- پذیرش بیمه تحت تأثیر عواملی مانند سن، سواد، مساحت مرتع داری، تعداد اعضای تعاوی و استفاده از سایر بیمه‌ها قرار دارد و ۵- طی دوره ۸۰-۸۶ تا ۱۳۷۹-۸۵ ارزش حال خالص محاسبه شده برای افرادی که مراتع خود را بیمه کرده اند برابر $57353061/3$ ریال، نرخ بازگشت سرمایه بالاتر از 50% درصد و نسبت منفعت به هزینه تنزیلی نیز برابر $2/55$ می‌باشد. برخی از پیشنهادات این تحقیق عبارتند از: افزایش میزان غرامت پرداختی، کاهش حق بیمه گذار، اجرای دقیق تعهدات، تمام خطر نمودن عوامل تحت بیمه، اجباری نمودن بیمه مراتع و عدم بیمه سایر موارد در صورت عدم اجرای بیمه مراتع. مفاهیم کلیدی: بیمه، طرح مرتع داری، بیمه گذار، بیمه گر، ارزش خالص کنونی، نسبت منفعت هزینه و نرخ بازده داخلی.

فهرست مطالب

فصل اول : مقدمه و کلیات

۱	۱-۱. مقدمه
۲	۱-۲. اهداف
۳	۱-۲-۱. اهداف کلی
۴	۱-۲-۲-۱. اهداف جزئی
۵	۱-۳. سوالات تحقیق
۶	۱-۴. فرضیات
۷	۱-۵. مواد و روش تحقیق
۸	۱-۶. مفاهیم بیمه
۹	۱-۶-۱. تعریف بیمه
۱۰	۱-۶-۲. موارد بیمه
۱۱	۱-۶-۳. عوامل خطر تحت پوشش
۱۲	۱-۶-۴. ضریب خطر
۱۳	۱-۶-۵. بیمه گزار
۱۴	۱-۶-۶. بیمه گر
۱۵	۱-۶-۷. حداکثر تعهد بیمه گر
۱۶	۱-۶-۸. تعریف بیمه
۱۷	۱-۶-۹. حق بیمه
۱۸	۱-۶-۱۰. غرامت
۱۹	۱-۷. مفاهیم مرتع و مرتع داری
۲۰	۱-۷-۱. تعریف مرتع و مرتع داری
۲۱	۱-۷-۲. تعریف طرح مرتع داری

۸	۸- تعریف بیمه مراتع
۹	۹- خطرات تحت پوشش در بیمه طرح های مراتع داری
۹	۹-۱. بیمه مراتع و جایگاه آن
۱۱	۱۰-۱. تولید
۱۲	۱۱-۱. تعریف بیمه مراتع
۱۲	۱۱-۱-۱. میانگین تولید علوفه خشک در هکتار(A)
۱۳	۱۱-۱-۲. درصد ضریب احتمال خطر(B)
۱۳	۱۱-۱-۳. قیمت متوسط یک کیلو گرم علوفه خشک مراتع(C)
۱۴	۱۲- تبیین جایگاه بیمه در توسعه اقتصادی بخش کشاورزی
۱۶	۱۳- اثرات اجتماعی بیمه محصولات کشاورزی
۱۷	۱۴-۱. ضرورت های توسعه بیمه کشاورزی
۱۷	۱۴-۱-۱. اجتناب ناپذیر بودن توسعه بیمه کشاورزی
۱۸	۱۴-۱-۲. ضرورت های اقتصادی توسعه بیمه کشاورزی
۱۹	۱۴-۱-۳. ضرورت اجتماعی توسعه بیمه کشاورزی
۲۰	۱۴-۱-۴. ضرورت های سیاسی توسعه بیمه کشاورزی
۲۰	۱۴-۱-۵. مولفه های اصلی توسعه بیمه کشاورزی
۲۱	۱۵- نقش منابع طبیعی در توسعه اقتصادی
۲۲	۱۶-۱. اثرات اقتصادی منابع طبیعی تجدید شونده
۲۳	۱۶-۱-۱. ارزش اقتصادی مراتع به دو دسته قابل تقسیم است
۲۳	۱۶-۱-۱-۱. ارزش اقتصادی مراتع در تولید علوفه و ایجاد ارزش افزوده
۲۳	۱۶-۱-۱-۲. ارزش برداشت غیرمجاز بوته های مراتعی جهت سوخت از مراتع
۲۴	۱۷-۱. اثرات غیر اقتصادی مراتع
۲۴	۱۸- وضعیت کلی مراتع استان کردستان
۲۵	۱۹- مراتع استان کردستان در مقایسه با مراتع کشور

۱ - ۲۰. تاریخچه بیمه محصولات کشاورزی در استان کردستان ۲۶

۱ - ۲۱. تاریخچه بیمه مراتع در استان کردستان ۲۹

فصل دوم : مروری بر مطالعات پیشین

۳۲	۱- مطالعات انجام شده در داخل .....
۳۷	۲- مطالعات انجام شده در خارج .....

فصل سوم: روش تحقیق

۴۲	۳-۱. روش های ارزیابی اقتصادی طرح ها
۴۳	۳-۱-۱. معیارهای غیر تنزیلی ارزشیابی طرح
۴۳	۳-۱-۱-۱. ارزشیابی پروژه به روش بازرگانی
۴۳	۳-۱-۱-۲. ارزشیابی پروژه به روش فوریت
۴۳	۳-۱-۱-۳. روش دوره برگشت سرمایه
۴۵	۳-۱-۲. معیارهای تنزیلی ارزشیابی طرح
۴۵	۳-۱-۲-۱. ارزش فعلی خالص (NPV)
۴۶	۳-۱-۲-۱-۱. محاسبه NPV در حالتی که عمر پروژه ها برابرند
۴۶	۳-۱-۲-۱-۲. محاسبه NPV در حالتی که عمر پروژه ها نابرابرند
۴۶	۳-۱-۲-۱-۳. محاسبه NPV در حالتی که عمر پروژه ها نامحدودند
۴۷	۳-۱-۲-۲. معیار نسبت فایده - هزینه (BCR)
۴۸	۳-۱-۲-۲-۱. استفاده از معیار نسبت متف适用 به هزینه در حالت مقایسه با و بدون اجرای طرح مرتع داری
۵۱	۳-۲. ارزیابی طرح های مرتع داری
۵۱	۳-۲-۱. هزینه های مستقیم و غیر مستقیم طرح
۵۲	۳-۲-۲. درآمدهای مستقیم و غیر مستقیم طرح های مرتع داری

۳-۳. روش های ارزیابی طرح های مرتع داری ۵۲
۳-۳-۱. معرفی و کاربرد عوامل مؤثر در ارزیابی طرح های مرتع داری ۵۳
۳-۳-۲-۱. روابط بین F و P ۵۴
۳-۳-۲-۱. روابط بین A , P ۵۴
۳-۳-۳. روابط بین A , F ۵۵
۳-۳-۴. معیار نرخ بازده داخلی (IRR) ۵۷
۳-۴. مدل لاجیت ۵۸
۳-۵. جامعه آماری و تعداد نمونه ها ۶۰
۳-۶. روش نمونه گیری ۶۱

فصل چهارم: نتایج، بحث و پیشنهادات

۴-۱. آمار توصیفی ۶۳
۴-۱-۱. توزیع فراوانی جمعیت واحدهای تحت مطالعه ۶۳
۴-۱-۲. توزیع فراوانی سنی واحدهای تحت مطالعه ۶۴
۴-۱-۳. توزیع فراوانی جنسیت اعضای واحدهای تحت مطالعه ۶۵
۴-۱-۴. توزیع فراوانی روابط خویشاوندی بین اعضاء واحدهای تحت مطالعه ۶۵
۴-۱-۵. توزیع فراوانی وضعیت عضویت مدیر عامل واحدهای تحت مطالعه ۶۵
۴-۱-۶. توزیع فراوانی وضعیت تأهل اعضاء واحدهای تحت مطالعه ۶۶
۴-۱-۷. توزیع فراوانی جمعیت خانوار اعضاء واحدهای تحت مطالعه ۶۶
۴-۱-۸. توزیع فراوانی تجربه کاری اعضاء واحدهای تحت مطالعه ۶۷
۴-۱-۹. توزیع فراوانی سطح تحصیلات اعضاء واحدهای تحت مطالعه ۶۸
۴-۱-۱۰. توزیع فراوانی وضعیت مالکیت واحدهای تحت مطالعه ۶۸
۴-۱-۱۱. توزیع فراوانی سطح واحدهای تحت مطالعه ۶۹
۴-۱-۱۲. توزیع فراوانی فاصله از سطح شهر واحدهای تحت مطالعه ۶۹

۴-۱۳. توزیع فراوانی زمینه فعالیت واحدهای تحت مطالعه.....	۷۰
۴-۱۴. توزیع فراوانی استفاده واحدهای تحت مطالعه از سایر بیمه ها.....	۷۱
۴-۱۵. میزان رضایت واحدهای تحت مطالعه از سایر بیمه ها.....	۷۲
۴-۱۶. پذیرش و عدم پذیرش بیمه مرتعداری:.....	۷۲
۴-۱۷. زمان پذیرش بیمه مرتع داری واحدهای تحت مطالعه.....	۷۲
۴-۱۸. دلائل آشنایی با بیمه مرتعداری.....	۷۲
۴-۱۹. میزان رضایت از طرح بیمه مرتعداری	۷۳
۴-۲۰. میزان تعهد صندوق بیمه.....	۷۳
۴-۲۱. پیشنهادات برای بهتر کردن عملیات اجرایی بیمه	۷۳
۴-۲۲. میزان رضایت از خدمات دهی بیمه در موقع خسارت.....	۷۴
۴-۲۳. مشکلات اصلی در عملیات اجرایی بیمه.....	۷۴
۴-۲۴. دلایل انصراف از پذیرش بیمه مرتع داری در واحدهای تحت مطالعه.....	۷۵
۴-۲۵. اصلاحات پیشنهادی.....	۷۵
۴-۲۶. دلائل عدم پذیرش	۷۶
۴-۲۷. پیشنهادات نهایی برای بالابردن سطح پذیرش	۷۷
۴-۲۸. تحلیل همبستگی واحدهای تحت مطالعه به کمک ضرایب همبستگی رتبه ای تائو بی کندال، وی کرامر و اسمی کای اسکویر(خی دو)	۷۸
۴-۲۹. آمار استنباطی	۸۴
۴-۳۰. عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه مرتع داری	۸۸
۴-۳۱. تحلیل هزینه - فایده	۸۹
۴-۳۲. ارزش حال خالص	۸۹
۴-۳۳. نرخ بازگشت سرمایه	۹۰
۴-۳۴. نسبت B / C	۹۰
۴-۳۵. آزمون فرضیات	۹۲

فهرست جداول

جدول شماره (۱-۱): ارزش تولیدات (ستاده) در زیر بخش‌های کشاورزی سال ۱۳۸۲	۱۸
جدول شماره (۲-۱): مقایسه شاخص دام و مرتع و علوفه استان با کشور	۲۶
جدول شماره (۳-۱): خلاصه عملکرد بیمه محصولات کشاورزی طی برنامه پنج ساله سوم در استان کردستان	۲۷
جدول شماره (۴-۱): خلاصه عملکرد بیمه محصولات کشاورزی طی برنامه پنج ساله چهارم در استان کردستان	۲۸
جدول شماره (۵-۱): عملکرد بیمه مراتع استان کردستان	۲۹
جدول شماره (۱-۳): شکل استاندارد و پارامترهای معلوم و مجهول	۵۶
جدول شماره (۱-۴): توزیع فراوانی جمعیت نمونه‌ها در واحدهای تحت مطالعه در استان کردستان در سال ۱۳۸۵-۸۶	۶۴
جدول شماره (۲-۴): توزیع فراوانی گروههای سنی واحدهای تحت مطالعه در استان کردستان در سال ۱۳۸۵-۸۶	۶۵
جدول شماره (۳-۴): توزیع فراوانی جمعیت خانوار اعضاء واحدهای تحت مطالعه در استان کردستان در سال ۱۳۸۵-۸۶	۶۶
جدول شماره (۴-۴): توزیع فراوانی تجربه کاری اعضاء واحدهای تحت مطالعه در استان کردستان در سال ۱۳۸۵-۸۶	۶۷
جدول شماره (۵-۴): توزیع فراوانی سطح تحصیلات اعضاء واحدهای تحت مطالعه در استان کردستان در سال ۱۳۸۵-۸۶	۶۸
جدول شماره (۶-۴): توزیع فراوانی مساحت مرتکب‌داری در واحدهای تحت مطالعه در استان کردستان در سال ۱۳۸۵-۸۶	۶۹
جدول شماره (۷-۴): توزیع فراوانی فاصله از سطح شهر واحدهای تحت مطالعه در استان کردستان در سال ۱۳۸۵-۸۶	۷۰
جدول شماره (۸-۴): توزیع فراوانی فعالیتهای واحدهای تحت مطالعه در استان کردستان در سال ۱۳۸۶-۸۷	۷۱
جدول شماره (۹-۴): فراوانی انواع بیمه استفاده شده در نمونه‌های مورد مطالعه در استان کردستان در سال ۱۳۸۵-۸۶	۷۱

جدول شماره (۱۰-۴) : توزیع فراوانی دلایل انصراف از پذیرش بیمه مرتع داری در استان کردستان	
در سال ۸۶-۱۳۸۵.....	۷۵
جدول شماره (۱۱-۴) : توزیع فراوانی اصلاحات معرفی شده با هدف اجرای بیمه مرتع داری در استان کردستان	
در سال ۸۶-۱۳۸۵.....	۷۶
جدول شماره (۱۲-۴) : توزیع فراوانی دلایل عدم پذیرش بیمه مرتع داری در استان کردستان در سال ۸۶-۱۳۸۵.....	۷۷
جدول شماره (۱۳-۴) : توزیع فراوانی پیشنهادات برای بالابردن سطح پذیرش بیمه توسعه مرتع داران در استان کردستان در سال ۸۷-۱۳۸۵.....	۷۸
جدول تقاطعی شماره (۱۴-۴) : تقسیم بندی قراردادی تعداد اعضای تعاقنی و استفاده از بیمه مرتع در استان کردستان در سال ۸۶-۱۳۸۵.....	۷۹
جدول شماره (۱۵-۴) : توزیع فراوانی مقایسه گروه های سنی نمونه ها بر حسب پذیرش یا عدم پذیرش بیمه مرتع داری در استان کردستان در سال ۸۶-۱۳۸۵.....	۸۰
جدول تقاطعی شماره (۱۶-۴) : تقسیم بندی قراردادی وجود روابط خویشاوندی مابین اعضای تعاقنی و استفاده از بیمه مرتع در استان کردستان در سال ۸۶-۱۳۸۵.....	۸۱
جدول تقاطعی شماره (۱۷-۴) : سطح تحصیلات اعضای تعاقنی و استفاده از بیمه مرتع در استان کردستان در سال ۸۶-۱۳۸۵.....	۸۲
جدول تقاطعی شماره (۱۸-۴) : پذیرش بیمه مرتع داری و استفاده از سایر بیمه های دولتی در استان کردستان در سال ۸۶-۱۳۸۵.....	۸۳
جدول تقاطعی شماره (۱۹-۴) : تنوع فعالیتهای تولیدی و استفاده از بیمه مرتعداری در استان کردستان در سال ۸۶-۱۳۸۵.....	۸۷
جدول شماره (۲۰-۴) : ضرایب و مشخصات رگرسیون لاجیت در استان کردستان در سال ۸۶-۱۳۸۵.....	۸۸
جدول شماره (۲۱-۴) : ارزش حال حق بیمه و ارزش غرامت دریافتی.....	۹۱
جدول شماره (۲۲-۴) : ارزش حال فایده تفاضلی	۹۱
جدول شماره (۲۳-۴) : ارزش حال فایده تفاضلی	۹۲
جدول شماره (الف-۱): مقایسه تنوع تعداد موارد تحت پوشش بیمه ای از ابتدا تا سال زراعی ۸۶-۱۳۸۵.....	۱۰۵
جدول شماره (الف-۲): عملکرد سطوح بیمه شده طی ۲۰ سال فعالیت صندوق بیمه محصولات کشاورزی	۱۰۶

جدول شماره (الف-۳): مقایسه کل بیمه با خسارت پرداختی و هزینه ها طی برنامه پنج ساله توسعه اقتصادی	۱۰۷
اول تا سوم	
جدول شماره (الف-۴): خلاصه عملکرد صندوق بیمه محصولات کشاورزی طی سال های ۱۳۶۳-۷۲	۱۰۸
جدول شماره (الف-۵): خلاصه عملکرد بیمه محصولات کشاورزی طی برنامه دوم توسعه (۷۳-۷۴ تا ۷۷-۷۸)	۱۰۹
جدول شماره (۶): وضعیت مراتع و تولید آنها	۱۱۰
جدول شماره (الف-۷): میزان تولید مراتع استان های مختلف کشور در سال ۱۳۸۴	۱۱۱
جدول شماره (الف-۸): عملکرد فیزیکی طرح های مرتع داری و تولید علوفه طی سال های ۶۸-۷۲	۱۱۲
جدول شماره (الف-۹): وضعیت طرح های مرتع داری تا پایان سال ۱۳۸۱	۱۱۳
جدول شماره (الف-۱۰): طرح جامع بیمه مراتع کشور	۱۱۴
جدول شماره (الف-۱۱): وضعیت بیمه مراتع طی سال های اجرای پروژه	۱۱۴
جدول شماره (الف-۱۲): عملکرد بیمه مراتع در طول سال های اجراء	۱۱۵
جدول شماره (الف-۱۳): آمار مقایسه ای عملکرد بیمه مراتع	۱۱۶
جدول شماره (الف-۱۴): وسعت و نسبت ترکیب پوشش مرتعی استان کردستان	۱۱۶
جدول شماره (الف-۱۵): برآورد درجات، تولید و ظرفیت مراتع استان کردستان در یک فصل چرای شش ماهه	۱۱۷
جدول شماره (الف-۱۶): مساحت، درجات و تولید مراتع به تفکیک شهرستان	۱۱۷
جدول شماره (الف-۱۷): وضعیت تولید علوفه استان	۱۱۸
جدول شماره (الف-۱۸): میزان کسری تولید علوفه و واحد دامی مازاد استان در طول سال	۱۱۸
جدول شماره (الف-۱۹): عملکرد طرح های ملی و استانی مراتع استان کردستان طی برنامه اول توسعه (۶۸-۷۲)	۱۱۹
جدول شماره (الف-۲۰): عملکرد طرح های ملی و استانی مراتع استان کردستان در طی برنامه دوم توسعه (۷۴-۷۸)	۱۲۰
جدول شماره (الف-۲۱): توزیع و نحوه واگذاری طرح های مرتع داری در استان کردستان تا پایان سال ۱۳۷۸	۱۲۱
جدول شماره (الف-۲۲): آخرین وضعیت طرح های مرتع داری اداره کل منابع طبیعی استان کردستان	۱۲۲
جدول شماره (الف-۲۳): تعداد دام و مساحت مراتع طرح های مرتع شده در استان کردستان	۱۲۳

٩٣	٤-٩. نتایج
٩٧	٤-١٠. پیشنهادات
٩٩	فهرست منابع
١٠٥	ضمیمه (الف) - جدول
١٢٥	ضمیمه (ب) - نمودار

فهرست نمودارها

نمودار شماره (۱-۳): مقایسه فایده خالص سرمایه گذاری با و بدون اجرای طرح ۴۹
نمودار شماره (ب-۱): مقایسه ای بین حق بیمه دریافتی و غرامت پرداختی در مراتع ۱۲۵
نمودار شماره (ب-۲): درصد فعالیتهای تعاونیهای مورد بررسی در استان کردستان در سال ۱۳۸۶ ..... ۱۲۵
نمودار شماره (ب-۳): درصد پذیرش و عدم پذیرش بیمه مرتع داری در استان کردستان در سال ۱۳۸۶ ..... ۱۲۶
نمودار شماره (ب-۴): میانگین فاصله (کیلومتر) روتاهایی که طرح های مرتع داری در آنها اجرا می شود بر حسب پذیرش یا عدم پذیرش بیمه مرتع داری توسط اعضای تعاونی در استان کردستان در سال ۱۳۸۶ ..... ۱۲۶
نمودار شماره (ب-۵): متوسط مساحت اجرای طرح های مرتع داری (هکتار) بر حسب پذیرش و عدم پذیرش بیمه مرتع داری در استان کردستان در سال ۱۳۸۶ ..... ۱۲۷
نمودار شماره (ب-۶): جمعیت پاسخگویان بر حسب استفاده و عدم استفاده از سایر بیمه های دولتی در استان کردستان در سال ۱۳۸۶ ..... ۱۲۷

فصل اول

مقدمہ و کلیات

۱-۱. مقدمه

رشد روزافزون مصرف سرانه محصولات کشاورزی و دامی، روند افزایشی شکاف درآمد روستاییان در مقایسه با شهرنشینان، افزایش قیمت محصولات استراتژیک در سطح جهانی، لزوم توجه دولت به اصل محوری بودن کشاورزی در فرایند توسعه اقتصادی-اجتماعی کشور، که بستر و تکیه این محور را منابع طبیعی قلمداد نموده‌اند اهمیت مراعط را بیش از پیش نموده است. لذا به منظور رونق بخشیدن به مدیریت بخش منابع طبیعی وایجاد تعلق خاطر و اطمینان سرمایه گذاران برای سرمایه گذاری بیشتر و همچنین ایجاد فضای امن برای تحقق این امر و اطمینان در خصوص برگشت سرمایه تمهیدات لازم باید اندیشیده شود. یکی از کارآترین روش‌ها و اقدامات حمایتی، بیمه‌ی طرح‌های مصوب مرتع داری، به منظور ماندگاری مرتع داران در کانون‌های تولید، است.

بررسی‌های تاریخی کشاورزی و دامداری ایران از زمان مادها تا کنون بیانگر این واقعیت است که روستاییان کوچنده و یا ساکن همواره خسارات فراوانی را بابت بلایای طبیعی از قبیل خشکسالی، سیل، تگرگ، باران‌های بی موقع و غیره در مراعط و مزارع متحمل شده‌اند و همین مسئله زمینه‌ای ذهنی را در آنها برای خروج از ادامه‌ی فعالیت از بخش کشاورزی در اولین فرصت ممکن ایجاد نموده است. لذا بنا به اهمیت بخش کشاورزی و جایگاه آن در توسعه ملی، چنانچه چاره اندیشی مناسب برای مقابله با این معضل صورت نگیرد، هزینه‌های غیر قابل جبرانی بر پیکره‌ی اقتصاد وارد می‌گردد.